C/2024/6563

12.11.2024

P9_TA(2024)0175

Tunisiaa koskevan erityistoimenpiteen hyväksyminen vuodeksi 2023

Euroopan parlamentin päätöslauselma 14. maaliskuuta 2024 Tunisiaa koskevan erityistoimenpiteen hyväksymisestä vuodeksi 2023 (2024/2573(RSP))

(C/2024/6563)

Euroopan parlamentti, joka

— ottaa huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) ja erityisesti sen 14 artiklan,

— ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT),

— ottaa huomioon naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen – Globaali Eurooppa perustamisesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 466/2014/EU muuttamisesta ja kumoamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/1601 ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 480/2009 kumoamisesta 9. kesäkuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/947 ([1]) (NDICI – Globaali Eurooppa -asetus),

— ottaa huomioon 3. kesäkuuta 2008 tehdyn Euroopan parlamentin ja komission välisen sopimuksen ([2]) menettelystä komissiolle siirrettyä täytäntöönpanovaltaa käytettäessä tehdyn neuvoston päätöksen 1999/468/EY, sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 2006/512/EY, soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä,

— ottaa huomioon unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä, asetusten (EU) N:o 1296/2013, (EU) N:o 1301/2013, (EU) N:o 1303/2013, (EU) N:o 1304/2013, (EU) N:o 1309/2013, (EU) N:o 1316/2013, (EU) N:o 223/2014, (EU) N:o 283/2014 ja päätöksen N:o 541/2014/EU muuttamisesta sekä asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 kumoamisesta 18. heinäkuuta 2018 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2018/1046 ([3]) (varainhoitoasetus),

— ottaa huomioon Euro–Välimeri-sopimuksen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Tunisian tasavallan välisestä assosioinnista ([4]),

— ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Tunisiasta ja erityisesti 16. maaliskuuta 2023 antamansa päätöslauselman Tunisiasta ja äskettäisistä hyökkäyksistä sanan- ja yhdistymisvapautta ja ammattiliittoja vastaan, etenkin toimittaja Noureddine Boutarin tapauksesta ([5]),

— ottaa huomioon lausunnon lehdistölle, jonka komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen antoi 11. kesäkuuta 2023 Italian pääministerin Melonin, Alankomaiden pääministerin Rutten ja Tunisian presidentin Saiedin kanssa,

— ottaa huomioon 16. heinäkuuta 2023 tehdyn yhteisymmärryspöytäkirjan EU:n ja Tunisian strategisesta ja globaalista kumppanuudesta,

— ottaa huomioon Tunisiaa koskevan erityistoimenpiteen rahoituksesta vuodeksi 2023 20. joulukuuta 2023 annetun komission täytäntöönpanopäätöksen (C(2023)9184) ja siihen liittyvän toiminta-asiakirjan Tunisian makrotaloudellisten uudistusten tukiohjelmasta,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 136 artiklan 5 kohdan ja 132 artiklan 2 kohdan,

([1]) EUVL L 209, 14.6.2021, s. 1.
([2]) EUVL C 143, 10.6.2008, s. 1.
([3]) EUVL L 193, 30.7.2018, s. 1.
([4]) EUVL L 97, 30.3.1998, s. 2.
([5]) EUVL C, C/2023/407, 23.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/407/oj.

— ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan ja kehitysvaliokunnan päätöslauselmaesityksen,

A. ottaa huomioon SEU 21 artiklan, jossa todetaan, että ”[u]nionin toiminta kansainvälisellä tasolla perustuu sen perustamisen, kehittämisen ja laajentumisen johtoajatuksena oleviin periaatteisiin, joita unioni pyrkii edistämään muualla maailmassa: demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien yleismaailmallisuus ja jakamattomuus, ihmisarvon kunnioittaminen, tasa-arvo ja yhteisvastuu sekä Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden ja kansainvälisen oikeuden noudattaminen”;

B. ottaa huomioon, että EU:n ja Tunisian välisen Euro-Välimeri-sopimuksen 2 artiklassa todetaan, että ”osapuolten väliset suhteet sekä kaikki tämän sopimuksen määräykset perustuvat niiden sisäpolitiikkaan ja kansainväliseen politiikkaan vaikuttavien ja sopimuksen olennaisen osan muodostavien kansanvallan periaatteiden ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle”;

C. ottaa huomioon, että NDICI – Globaali Eurooppa -asetuksen 29 artiklassa suljetaan pois toimet, jotka saattavat johtaa ihmisoikeusloukkauksiin kumppanimaissa; ottaa huomioon, että asetuksen 25 artiklan 5 kohdassa edellytetään, että komissio tekee ihmisoikeuksiin kohdistuvien vaikutusten ennakkoarviointeja, jotka ovat oikeassa suhteessa suunniteltujen toimien ja toimenpiteiden tavoitteisiin ja laajuuteen; ottaa huomioon, että asetuksen 3 artiklan 4 kohdassa säädetään, että ”välineen mukaisista menoista vähintään 93 prosentin olisi täytettävä [...] virallisen kehitysavun kriteerit, ja siten edistettävä virallista kehitysapua koskevia yhteisiä sitoumuksia [...]”;

D. ottaa huomioon, että NDICI – Globaali Eurooppa -asetuksen johdanto-osan 40 kappaleessa todetaan, että ”koska demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on olennaisen tärkeää varainhoitoasetuksessa tarkoitetun moitteettoman varainhoidon ja unionin rahoituksen tuloksellisuuden kannalta, apu voitaisiin keskeyttää, jos demokratia, ihmisoikeudet tai oikeusvaltio heikentyvät kolmansissa maissa”;

E. ottaa huomioon, että Tunisiassa on presidentti Kais Saiedin kaudella tapahtunut autoritaarinen suunnanvaihto ja hälyttävä taantuminen demokratian, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion alalla; ottaa huomioon, että viime vuoden aikana presidentti Kais Saied on pidätyttänyt ja vangituttanut mielivaltaisesti oppositiopoliitikkoja, tuomareita, tiedotusvälineiden työntekijöitä ja kansalaisyhteiskunnan aktivisteja;

F. ottaa huomioon, että komissio hyväksyi erityistoimenpiteen kiireellistä kirjallista menettelyä noudattaen;

G. ottaa huomioon, että kuusi kuukautta aikaisemmin eli 11. kesäkuuta 2023 annetussa komission lausunnossa lehdistölle ilmoitettiin 150 miljoonan euron budjettituesta Tunisialle; ottaa huomioon, että tästä budjettituesta ilmoitettiin ennen EU:n ja Tunisian välisen yhteisymmärryspöytäkirjan allekirjoittamista;

H. ottaa huomioon, että komission ja parlamentin välillä ei ollut lainkaan epävirallista yhteydenpitoa ennen erityistoimenpiteen hyväksymistä kiireellisessä kirjallisessa menettelyssä, toisin kuin 3. kesäkuuta 2008 tehdyn parlamentin ja komission välisen sopimuksen 12 kohdassa määrätään;

I. ottaa huomioon, että NDICI – Globaali Eurooppa -asetuksen 27 artiklan 4 kohdassa säädetään, että ”myönnettäessä budjettitukea varainhoitoasetuksen 236 artiklan mukaisesti komissio määrittelee selkeästi budjettituen ehdollisuuden kriteerit, mukaan lukien edistyminen uudistuksissa ja avoimuus, ja seuraa niiden noudattamista sekä tukee parlamentaarisen valvonnan ja kansallisten tarkastusvalmiuksien kehittämistä sekä avoimuuden lisäämistä ja tietojen julkista saatavuutta”;

J. ottaa huomioon, että SEUT-sopimuksen 218 artiklassa vahvistetaan menettely, jota käytetään neuvoteltaessa ja tehtäessä sopimuksia EU:n ja kolmansien maiden välillä; ottaa huomioon, että tämä menettely mahdollistaa asianmukaiset menettelytakeet sekä parlamentaarisen ja oikeudellisen valvonnan, mikä lisää vastuuvelvollisuutta ja demokraattista legitimiteettiä;

K. ottaa huomioon, että ulkoasiainvaliokunnan valtuuskunnalta evättiin 13. syyskuuta 2023 pääsy Tunisiaan, mikä rajoitti parlamentin mahdollisuuksia käyttää valvontavaltaansa;

L. ottaa huomioon, että Tunisian viranomaiset lykkäsivät 26. syyskuuta 2023 yksipuolisesti komission vierailua vain muutamia päiviä ennen kuin vierailun oli määrä tapahtua;

M. ottaa huomioon, että Tunisian presidentti torjui lokakuussa 2023 EU:n 60 miljoonan euron budjettituen ja palautti sen;

N. katsoo, että EU:n on olennaisen tärkeää jatkaa yhteistyötä Tunisian kanssa, jotta voidaan varmistaa maan makrotaloudellinen vakaus, oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeudet;

1. kiistää sen, että Tunisiaa koskevaa erityistoimenpidettä varten tarvitaan kiireellinen kirjallinen menettely, koska komission alkuperäinen ilmoitus 150 miljoonan euron budjettituesta tehtiin jo 11. kesäkuuta 2023, joten tavanomaisen menettelyn käyttämiseen on ollut riittävästi aikaa; katsoo, että tämän kiireellisen kirjallisen menettelyn käynnistämisen ajoitus osoittaa, että parlamentaarista valvontaa ja komiteamenettelyä ei kunnioiteta;

2. kehottaa komissiota antamaan seuraavan korkean tason geopoliittisen vuoropuhelun yhteydessä yksityiskohtaisen ja tosiseikkoihin perustuvan selityksen siitä, miksi komission ja parlamentin välillä ei ollut 3. kesäkuuta 2008 tehdyn parlamentin ja komission välisen sopimuksen 12 kohdassa vaaditulla tavalla epävirallista yhteydenpitoa ennen erityistoimenpiteen hyväksymistä kiireellisessä kirjallisessa menettelyssä; odottaa siksi, että Tunisia valitaan ensisijaiseksi maaksi seuraavassa korkean tason geopoliittisessa vuoropuhelussa;

3. katsoo, että yhteisymmärryspöytäkirjassa tehty poliittinen sitoumus maksaa vuoden 2023 budjettituki täysimääräisesti ei ole oikeusperusta tämän toimenpiteen hyväksymiselle NDICI – Globaali Eurooppa -asetuksen 23 artiklan 4 kohdan mukaisena erityistoimenpiteenä eikä kiireellisessä kirjallisessa menettelyssä;

4. pitää valitettavana, että komissio ei antanut ennakoivasti parlamentin käyttöön asiaankuuluvaa Tunisian kanssa tehtyä rahoitussopimusta, jossa vahvistetaan erityiset ehdot ja vaatimukset varainhoitoasetuksen 112 artiklan 4 kohdan ja 236 artiklan mukaisesti;

5. pyytää yksityiskohtaista selvitystä siitä, miten ilmaisut, kuten ”tyydyttävä edistyminen”, joita on käytetty erityistoimenpiteitä koskevan komission toiminta-asiakirjan 4.3.2 kohdassa, jossa esitetään yksityiskohtaisesti budjettituen maksuperusteet, ovat NDICI – Globaali Eurooppa -asetuksen 27 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja selkeästi määriteltyjä budjettituen ehdollisuutta koskevia kriteerejä;

6. suhtautuu epäilevästi siihen, noudatetaanko tämän erityistoimenpiteen osalta demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioon liittyviä ulkoisen toiminnan perusperiaatteita, sellaisina kuin ne on esitetty SEU 21 artiklassa, NDICI – Globaali Eurooppa -asetuksen eri säännöksissä ja EU:n ja Tunisian Euro-Välimeri-sopimuksen 2 artiklassa, kun otetaan huomioon perusoikeuksien merkittävä heikkeneminen Tunisiassa heinäkuusta 2021 lähtien ja se, että perusarvojen merkittävä heikkeneminen voisi johtaa siihen, että EU keskeyttää kumppanimaan budjettituen, vähentää sitä tai peruuttaa sen kokonaan;

7. kehottaa siksi komissiota antamaan kiireellisesti ja ennen vaalikauden loppua kirjallisia lisätietoja siitä, miten ja milloin komissio arvioi, onko 4.3.2 kohdassa esitetyt budjettituen maksamista koskevat ehdot täytetty tai täyttyvätkö ne ja mitä objektiivisia kriteerejä käytetään sen määrittämiseksi, onko 4.3.2 kohdassa lueteltujen yleisten ehtojen täytäntöönpanossa ”edistytty tyydyttävästi”;

8. pyytää komissiota selventämään kirjallisesti, miten se arvioi Tunisian täyttävän tällä hetkellä erityistoimenpidettä koskevan toiminta-asiakirjan 4.3.2 kohdan b alakohdassa esitetyn perusarvoja koskevan vaatimuksen;

9. kehottaa komissiota selventämään, miksi se päätti maksaa 150 miljoonan euron budjettituen yhdessä erässä, eikä käyttänyt varainhoitoasetuksen 236 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua vaiheittaista maksamista saavutettujen konkreettisten välitavoitteiden tai vaiheiden perusteella eikä näin käyttänyt mahdollisuutta keskeyttää lisämaksuja, jos perusarvojen selvää heikkenemistä havaitaan;

10. kehottaa komissiota selittämään, miten erityistoimenpiteellä edistetään liiketoiminta- ja investointiympäristön parantamista, kun otetaan huomioon oikeusvaltioperiaatteen heikkeneminen Tunisiassa heinäkuusta 2021 lähtien, mikä on taloudellisen kehityksen este;

11. kehottaa komissiota selventämään syitä, joiden vuoksi Tunisian viranomaiset torjuivat lokakuussa 2023 covid-yhteistyömekanismista maksetun 60 miljoonan euron budjettituen ja millä perusteella komissio katsoo, että Tunisian viranomaiset ovat valmiita hyväksymään tässä erityistoimenpiteessä annetun budjettituen;

12. kehottaa komissiota selventämään, mitä takeita se on saanut Tunisian viranomaisilta syyskuun 2023 jälkeen siitä, että parlamentti saa käydä tutustumassa EU:n rahoittamiin hankekohteisiin Tunisiassa ja käyttää siten valvontaoikeuttaan SEU 14 artiklan mukaisesti;

13. pyytää komissiota selventämään tilannetta antamalla merkityksellisen ja kattavan vastauksen parlamentin esittämään suullisesti vastattavaan kysymykseen ja tähän päätöslauselmaan, joka liittyy siihen;

14. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman komissiolle, komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle ja neuvostolle.